

senere — jeg tror ikke, den er saa fjern —, da vor Magt forøges saaledes, at vi for Alvor kan skride videre ad Socialiseringens Vej.

Jeg ser, at man bebrejder os, at vi overlægger Rigsdagen, navnlig Folketinget, med Arbejdsstof, med Programforslag. Jeg gad vide, hvad der skulde være vor Opgave, den første socialdemokratiske Regerings Opgave, andet end at formulere vort Arbejds- og Valgprogram i Programforslag og fremsætte dem her og saa søge at faa dem gennemført i den Udstrækning og i det Tempo — som vi saa tidt har sagt før og efter Valgene —, som der overhovedet er Mulighed for. Viser det sig saa, at der slet ingen Udvej er med den nuværende Rigsdag, ja, saa ved de Herrer ogsaa, at vi har sagt Gang paa Gang, at vi kender Vejen til Vælgerne, og saa er det Vælgerens Sag, om vi skal vende tilbage med større Magt til at gaa videre ad den Vej, vi her har indslaaet. Men hvordan det nu end vil gaa, føler jeg mig ganske forvisset om — og jeg tror, mange giver os Ret heri —, at den Indsats, der allerede er gjort fra den socialdemokratiske Regerings Side, vil blive staaende. Efter den Pause, det Interregnum fra 1920 til 1924, da Spørgsmaal af denne Art, der rører ved selve Samfundets sociale Struktur, maatte hvile, er der nu paa dette som paa en hel Række andre politiske og socialøkonomiske Omraader allerede af denne Regering gjort en Indsats, som, enten vi kommer kort eller langt med den praktiske Gennemførelse, vil blive staaende og komme til at beskæftige kommende Regeringer og kommende Rigsdage, indtil disse Spørgsmaal er løst. Derom føler jeg mig fuldkommen overbevist.

Den anden Grundfejl ved det nuværende liberalistisk-kapitalistiske Samfund er, som jeg sagde, at Arbejderne er skilt fra Arbejdsmidlerne, fra selve Ejendomsretten til Produktionsmidlerne. Det er jo klart, at dette ikke kan medføre den største Arbejdsinteresse, den største Arbejdslyst eller Arbejdsglæde. Det vilde i og for sig være forklarligt, om end ikke moralsk forsvareligt, om Arbejderne sagde: Herregud, de Bedrifter, de kapitalistiske Virksomheder, hvori vi arbejder, er ikke vore, det lyder til os, som der vist staar i et gammelt latinsk Digt, saadan: Arbejd! men ikke for jer selv! Vi Arbejdere er Arbejdsbier, men andre tager Udbyttet deraf. Særlig opmuntrende, særlig stimulerende kan dette ikke virke, og den jævne, almindelige Arbejder ser, at jo mere han hænger i — navnlig var det saaledes tidligere, inden

Fagorganisationerne rigtig fik gjort deres Indflydelse gældende til Fordel for Arbejderne —, jo mere Arbejderne hænger i for at tjene en ordentlig Akkord, des mere udsætter de sig for, at Akkordbetalingen bliver nedsat. Akkordarbejde, sagde Tyskerne, er Mordarbejde. Goethe skal en Gang, da han saa Köln Domkirke, have sagt: Den er ikke bygget paa Akkord, det er for solidt og for smukt et Arbejde. Efter at Fagorganisationerne har dannet sig og faaet Indflydelse, har Stillingen til Akkordarbejde ganske naturligt forandret sig. Arbejderne ser, at jo mere de hænger i, i visse Perioder, des større Udsigt er der i hvert Fald tilsyneladende til, at der bliver mindre Arbejde til Kammeraterne, og det vilde være en naturlig Fristelse under de nuværende Samfundsforhold at ræsonnere som saa: Hvorfor anstrenge sig alt for meget, naar det kun medfører større Arbejdsløshed i mit Fag?

Altsaa, naturlig, velforstaaet Egoisme bygges der ingenlunde paa under de nuværende kapitalistiske Forhold, vel at mærke for det store Flertal af Samfundsborgernes Vedkommende, som er Lønarbejdere, som er skilt fra Produktionsmidlerne. Det var de ikke i tidligere Tid. Vi har haft Samfundstilstande, hvor Arbejderne var knyttet direkte til Produktionsmidlerne. I det gamle Haandværks Tid, i Bondebrugets Tid, var der nøje Tilknytning og Harmoni mellem Arbejderen og Arbejdsredskabet, Arbejdsmidlerne, Produktionsmidlerne. Det er forsvundet med den frie Konkurrence, med Liberalismen, med Kapitalismen. Vi har faaet en stadig voksende Industri, vi har faaet en Koncentration, der imidlertid i Regelen ikke kommer Arbejderne, Forbrugerne og Samfundet til gode, selv om den skaber eller kan skabe nogen Planmæssighed. Vi har med den tekniske Udvikling faaet en Specialisering af Arbejdet, der gør, at den moderne Lønarbejder maa føle sig aandeligt mere og mere utilfreds med den Arbejdsmetode, som nu en Gang er den moderne koncentrerede og samtidig specialiserede Industris Arbejdsvilkaar. Den, der for første Gang kommer ind i en stor Fabrik og hører den Helvedes Larm, der er, ser de ustandselige Maskiner, der griber ind i hinanden, hvor Arbejderen kun er en Tjener for Maskinen, hvor han staar i daarlig Luft, ofte i Stank, siger uvilkaarlig til sig selv: Naa, saadan er det at være moderne Lønarbejder i Storindustrien. Se, hvis Folk rigtig havde set disse Forhold, vilde mange af Angrebene paa Industriens Arbejdere og deres Bevæ-